

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Dispvatio I. De Demonstratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

CCXVII. Objicies 2°. eo tempore quo assenti-
mur conclusioni, licet assensus præmissarum defie-
rint, manent in intellectu eorum habitus, qui vices
illorum suppleant, ergo, &c.

CCXVIII. Respondeo negando antecedens, pro

2^a. parte, nam proprium habituum non est fungi
munere actuum, à quibus producuntur; sed tan-
tum intellectum inclinare & facilitare ad actus si-
miles illis, à quibus producuntur: deinde, ut dixi-
mus, non dantur habitus in intellectu.

TRACTATUS IX.

IN LIBROS ARISTOTELIS

DE POSTERIORI ANALYSI.

Uita hîc tractat Aristoteles, quæ in scopum
nostrum non collimant, & minus necessaria
videntur ad Theologiam, ad quam præsentis
Tractatus specialiter ordinamus; quia ta-
men postquam de Præmissis disputatum est, ordo &
doctrinæ scopus exigunt, ut de Demonstratione &
scientia Demonstrationis effectibus agamus, primùm
de illa: deinde de Scientia in genere: denique de Sci-
entia in particulari, videlicet Logica, ad complemen-
tum hujuscè Commentarii, disputabimus.

DISPUTATIO PRIMA.

De Demonstratione.

DUBIUM I.

*Quomodo rectè definiatur demonstratio
in genere.*

RESOLUTIO I.

Ico 1°. præter Demonstrationis
definitiones ab Aristotele cap. 2°
allatas, non malè hæc à multis ad-
fertur: Demonstratio est syllogismus
constans ex propositionibus veris, ne-
cessariis & prioribus ipsa conclusione: ly Syllogismus est
genus definiti, cætera differentia locum obtinent,
& per ea demonstratio differt à Syllogismo diale-
ctico, Sophistico, &c. comprehendit tamen omnem
Syllogismum Theologicum, constantem unâ præ-
missa de fide, aliâ naturali certâ, conformiter ad
communem sententiam docentem Theologiam ef-
fe veram scientiam; non quidem prout scientia fuit
in mente Aristotelis certâ naturaliter, sive per evi-
dentiam naturalem; quia certitudinem hanc ad
scientiam requisivit, eò quòd aliam divinæ revela-
tionis istâ majorem, ex ignorantia fidei, non agno-
verit; sed prout certa est in mente fidelis Theologi,
certitudine revelationis divinæ, sicut alterius præ-
missarum, ad quam maximè attendere debemus.
Pro majori tamen definitionis intelligentia, sit

PARAGRAPHVS I.

*Cur in definitione dictum sit ex veris, & non
ex verioribus intensivè & formaliter.*

II. Respondeo, quia una propositio non po-
test esse formaliter & intensivè verior al-
tera; ita PP. Suarez, Hurtadus, Arriaga, &c. Contra
Sotum, Toletum, Cajetanum, Masium, Mur-
ciam, &c.

III. Probatur ex Aristotele, ab eo, quod res est,
vel non est (puta prout esse per propositionem enun-
tiatur) propositio est vera, vel falsa; una autem res nec
magis est, nec magis non est, quam alia; licet fortè
magis necessario sit, vel nò sit, & ideo una proposi-
tio sit magis vel minus necessaria, quàm alia, sive id-
eò uni magis repugnet falsitas, quàm alteri, ut
Deus est existens, Petrus est existens; quo sensu Deus
dicitur magis ens, quàm creatura quævis, & pro-
positiones fidei veriores naturalibus. Dic propor-
tionaliter idem de propositionibus falsis, his v. g.
Petrus est brutum, Petrus est doctus. illa enim minus
necessario est vera, quàm hæc, sive illi magis re-
pugnat veritas, quàm huic.

IV. Confirmatur, veritas est quædam similitudo,
æqualitas & identitas actus in representando, cum
objecto in essendo; sed ut summum ratione fun-
damenti

damenti una ex illis est intrinsecè & formaliter major alià, ergò, &c. Probatur minor, quia illæ sequuntur conceptum unificantem, qui, quia non est intensior, sive unificet nanos, sive gigantes, in ratione hominis; sive palmos sive ulnas, in ratione quanti; sive albedines intensas, sive remissas, in ratione similis; idè non est identitas intrinsecè major inter gigantes, quàm inter nanos, æqualitas intrinsecè major inter ulnas, quàm inter palmos, &c. ergò, &c.

v. Idem dic proportionaliter de Propositione quoad falsitatem contra PP. Ovidium de anima Cont. 7. punct. 3°. Suarez, Hurtadum, Arriagam, &c. si enim actus, quo dico *decem Philosophi scribunt*, videatur falsior, si quatuor tantum scribant, quàm si septem scriberent, non idè est, quia est intrinsecè & formaliter falsior; sed quia extrinsecè & materialiter talis, videlicet, quia extenditur ad plura objecta, quibus diffinitur; quò sensu, etiam dici potest hanc Propositionem, *Paulus est homo*, esse extensivè veriorē hanc, *Petrus est substantia*; quia extenditur ad plura objecta, sive prædicata essentialia, quibus conformatur.

vi. Dices tamen, conclusio est vera propter præmissas; ergò præmissæ sunt veriores conclusione; probatur consequentia, ex illo Axiomate, *propter quod unum quodque est tale, & illud magis*.

vii. Respondeo negando antecedens, nam conclusio est vera, èd quòd sit suo objecto conformis, similis, &c. non verò propter præmissas; alioqui, contra Aristotelem, non posset ex præmissis falsis verum sequi, sed omne verum consequens præsupponeret præmissas veriores.

viii. Adde, istud Axioma sæpè fallere, ac 1°. semper in causis materialibus, *forma esteducta propter materiam*, ergò *materia est magiseducta*, quàm *forma*; formalibus, *paries est albus propter albedinem*, ergò *albedo est magis alba quàm paries*; & efficientibus, *homo est creatura propter Deum*, ergò *Deus est magis creatura*, quàm *homo*. 2°. etiam in motivis; nam qui credit Deum esse trinum propter revelationem divinam, non magis credit revelationi, quàm Deum esse trinum; alioqui esset magis certus de revelatione divina, quàm Deum esse trinum, quòd dici non potest, si quidem inter Propositiones fidei; una non est certior alterà, magis quàm autoritas Dei revelantis, sit uno tempore major, quàm alio; deindè, qui odit peccatum propter Deum, non magis Deum odit, quàm peccatum.

ix. Instabis, saltem illud Axioma habet locum in motivis naturalibus, ut clarè patet ex Aristotele 1°. Poster. cap. 20. *si ob ea scimus & credimus, & illa sanè scimus & credimus magis*; sed, quia præmissæ naturales sunt veræ, movetur intellectus ad conclusionem naturalem veram, ergò præmissæ, saltem naturales, sunt veriores conclusione.

x. Respondeo distinguendo majorem, saltem illud Axioma habet locum in motivis naturalibus, se habentibus per modum causæ finalis & mediocrum, ut *amo pharmacum propter sanitatem*, ergò *magis amo sanitatem*, quàm *pharmacum*; vel potius quando effectus intensibilis verè prædicatur de extremis realiter distinctis, uti in exemplo allato *ly amatum respectu pharmaci & sanitatis*, concedo majorem: in aliis, nego majorem.

xi. Dixi *intensibilis*, èd quòd *ly magis id omnino significet*, & alioqui effectus attributus definitioni propter definitionem, ut v.g. *Petrus est homo*

propter animal rationale, faceret animal rationale, magis hominem, quàm sit Petrus, ut consideranti patebit: undè hæc PP. nostrorum Complutensium pro veritate istius Axiomatis regula, (quam Logic. Disp. 18. in appendice ad q. 1. dicunt esse verissimam) *tunc valet Axioma istud, quando totus effectus potest reflecti supra totam causam*, non videtur ita nudè admittenda.

PARAGRAPHVS II.

Cur in definitione dictum sit ex necessariis, & non ex necessarioribus.

xii. **R**espondeo, quia illud est necessarius, quòd magis necessariò existit; objectum autem præmissarum non magis necessariò existit, quàm existat objectum conclusionis; nam idem sunt objectum conclusionis & præmissarum; unum verò & idem non potest magis & minus necessariò existere; hinc patet ulterius nobis hic objecti non posse Axioma de quo Paragrapho 1°. quia etiam objecta præmissarum non admittunt magis quoad necessitatem respectu objecti conclusionis.

PARAGRAPHVS III.

Cur in definitione dictum sit, ex prioribus ipsa conclusione.

xiii. **R**espondeo dictum ex prioribus, quia præmissæ continent causam conclusionis, puta in essendo pro demonstratione *propter quid*, & in cognoscendo pro demonstratione *quia*, de quibus dubio sequenti: hic addunt alii & *notioribus ipsa conclusione*; verum puto illas particulas omnino esse superfluas, quia præmissæ non movent intellectum ad assensum conclusionis, quia notiores, sed quia virtualiter continent conclusionem, vel potius, quia conclusio est eadem cum illis juxta illud Principium, *quæcumque sunt eadem uni 3°. &c. sunt eadem inter se*.

DVBIVM II.

Quomodo dividatur & subdividatur demonstratio in genere.

RESOLUTIO I.

xiv. **D**ico demonstratio in genere rectè dividitur in demonstrationem *propter quid*, seu à priori, & demonstrationem *quia*, seu à posteriori.

xv. Demonstratio *propter quid*, est, *quæ per causam, vel quasi causam demonstratur effectus*, ut *omne rationale est risibile, omnis homo est rationalis, ergò omnis homo est risibilis*.

xvi. Dixi *vel quasi causam*, puta formalem, saltem inadæquatam; quia alioqui, certum est, quòd definitio non sit causa definiti, tamen ex demonstratione *propter quid*, infertur definitum, ut *omne animal rationale est homo, Petrus est animal rationale, ergò Petrus est homo*.

xvii. Demonstratio *quia*, est, *quæ per effectum, vel quasi effectum demonstratur causa*, ut *omne risibile est rationale, Petrus est risibilis, ergò rationalis*.

xviii. Dixi

Dixi vel *quasi effectum*, puta formalem, saltem inadæquatam; quia alioqui certum est, quod definitum non sit effectus partis definitionis, tamen ex demonstratione *quia*, inferitur pars definitionis, ut *omnis homo est animal*, *Petrus est homo*, ergo *Petrus est animal*.

RESOLUTIO II.

XIX. **D**ico 2°. demonstratio *propter quid*, dividitur in perfectissimam, & non perfectissimam: prior est per causam adæquatam, sive per definitionem: posterior, per causam inadæquatam, puta specificam, quia per genericam, sive non necessariò connexam cum effectū, videtur negare Aristoteles dari demonstrationem.

XX. Demonstratio *quia* subdividitur in demonstrationem *quia* ab effectū, *quia* à signo, *quia* à causa remota.

XXI. Demonstratio *quia* ab effectū, est syllogismus in quo medium est effectus, ut *omne risibile est rationale, omnis homo est risibilis*, ergo *omnis homo est rationalis*.

XXII. Demonstratio *quia* à signo, est syllogismus in quo medium est signum, ut *omne rotundum movetur circulariter, globus est rotundus*, ergo, &c.

XXIII. Demonstratio *quia* à causa remota, est syllogismus in quo medium est causa remota, ut *omne respirans est animal, nulla planta est respirans*, ergo *nulla planta est animal*: dicitur autem respiratio causa remota animalis, quia, sicut datur animal non habens cor calidum nec pulmones, à quibus est respiratio; ita datur animal, quod non respirat, ut piscis; unde per causam remotam intelligimus inadæquatam, quæ cum effectū non convertitur.

DUBIUM III.

Quomodo differant demonstratio propter quid & quia.

RESOLUTIO.

XXIV. **D**ico Demonstratio *propter quid* & *quia* differunt specie.

XXV. Probatur: 1°. quia ratio communis Demonstrationis ab illis præscindit: 2°. quia illam participant univocè: 3°. quia inter se differunt essentialiter, ergo, &c. antecedens patet pro 1^a. parte ex definitione Demonstrationis in genere. Probatur pro 2^a. parte, quia eodem modo se habent Demonstratio *propter quid* & *quia* ad Demonstrationem in genere, quo se habent *homo* & *brutum* ad animal in genere, ergo, &c.

XXVI. Confirmatur, sola difficultas esse potest de Demonstratione *quia*; sed illa participat univo-

cè rationem Demonstrationis, ergo, &c. Probatur minor, quia juxta Aristotelem & reliquos Philosophos, omnis Syllogismus, participat univocè rationem aut Dialectici, aut Sophistici, aut Demonstrativi: Demonstratio *quia*, rationem Dialectici non participat; quia Dialecticus constat ex probabilibus tantum, ille ex necessariis; & generat tantum opinionem, ille scientiam: neque etiam, Sophistici; quia Sophisticus constat ex veris apparenter tantum, ille ex reipsa veris; item hic gignit tantum errorem, ille scientiam, ut dictum est; ergo participat univocè rationem Demonstrativi, sive Demonstrationis.

XXVII. Probatur 3^a. pars, quia Demonstratio *propter quid* & *quia* dicunt ordinem essentialem ad diversa media, & principia diversimodè illam causantia, ergo, &c. Probatur antecedens, quia Demonstratio *propter quid* (puta prout est scientia) dicit ordinem ad causam in essendo; Demonstratio verò *quia* ad causam in cognoscendo tantum, ut vidimus, ergo, &c.

XXVIII. Dices tamen, de principiis non datur Demonstratio; sed conclusio Demonstrationis *quia* est Principium; nam potest esse præmissa Demonstrationis *propter quid*; ergo, &c.

XXIX. Respondeo distinguendo majorem, de Principiis per se notis, evidentibus & generalissimis, quales sunt quodlibet est, vel non est: quæcumque sunt eadem uni 3°. sunt eadem inter se, &c. Non datur Demonstratio, concedo majorem: de obscuris & particularibus, nego majorem; quidni enim de illis posset dari Demonstratio à posteriori? imò sæpè necessaria est de illis, ut certius principient, Demonstratio.

XXX. Instabis, Demonstratio *quia* non potest gignere scientiam; ergo non est vera Demonstratio: probatur antecedens, quia juxta Aristotelem *scire est causam nosse*, ob quam res est, & scientia est cognitio rei per causam, ob quam res est; sed Demonstratio *quia* est tantum cognitio rei per effectum, & non per causam, ergo, &c.

XXXI. Respondeo negando antecedens, ad ejus probationem distinguo, *scire est causam* in essendo vel cognoscendo nosse, &c. concedo antecedens; in essendo determinatè, nego antecedens; Demonstratio autem *quia* est cognitio rei per causam in cognoscendo; quia, ut supra dictum est, effectus, signum &c. sunt talis causa: sic patet ad Definitionem scientiæ ab Aristotele traditam; si tamen velis Aristotelem per illam solum intendisse definire scientiam, quæ habetur per Demonstrationem à priori & *propter quid*, Scientia aliter à nobis definitur, cognitio certa & necessaria deducta per discursum formalem, quæ convenit conclusioni Demonstrationis *quia*, ut patet.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Scientia in genere.

DUBIUM I.

Quid sit Scientia.

RESOLUTIO.

XXXII. **D**ico, nomen Scientiæ multipliciter sumitur.

XXXIII. 1°. Latissimè, pro quavis cognitione si-

ve discursiva, sive non; sive certa, sive incerta; & scire hoc modo, idem est, quod simpliciter cognoscere.

XXXIV. 2°. Strictè, pro quavis cognitione certa, sive naturali, sive supernaturali, quomodo Deus omnia scit, & dicimur scire ea, quæ per fidem Divinam, sensum vel experientiam cognoscimus.

3°. Strictius,